

Zoonoser på vårdcentralen

Höstmöte för Lokalt smittskydds-och STRAMA ansvariga
september 2026

Charlotta Rydgård, Anna Dahlberg, Kim O ´ Carroll

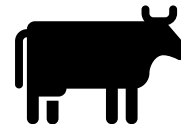
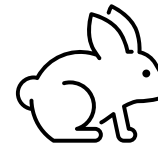
Statistik: Joanna Nederby-Öhd

Smittskydd Stockholm

Zoonos - infektioner som kan överföras mellan människa och djur – direkt eller via vektor

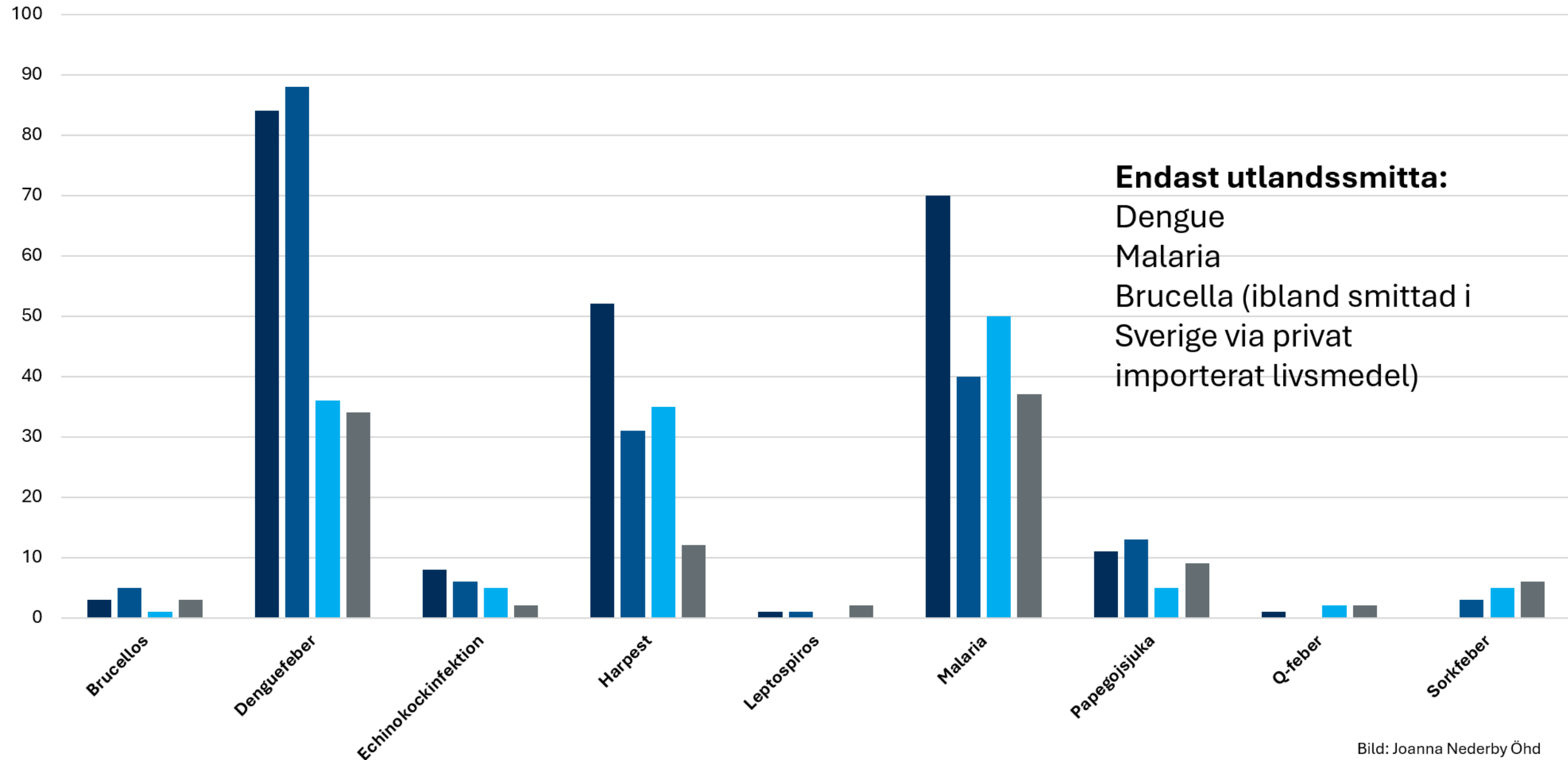
Anmälningsspliktiga enligt
Smittskyddslagen (exempel)

- Dengue
- Malaria
- TBE
- Harpest
- Sorkfeber
- Brucella
- Leptospiros

Antal rapporterade zoonoser 2023-20 september 2026 Stockholms län

■ 2023 ■ 2024 ■ 2025 ■ 2026

Ej risk för smittspridning person-person

Varför ska dessa sjukdomar rapporteras?

- Övervakning – utbredning globalt, Europa
- Risk för spridning till Sverige?
- Inhemsk smitta?
- Djurnäring
- Vaccinationsråd (TBE)

Harpest / Tularemi

- **Orsakas av *Francicella Tularensis***
(gram neg bakterie)
- **Sjukdomsbild beroende av smittväg**
 - Ulceroglandulär tularemi
 - Pulmonell
 - Orofaryngeal
 - Okulär
 - Septisk

Smittvägar harpest

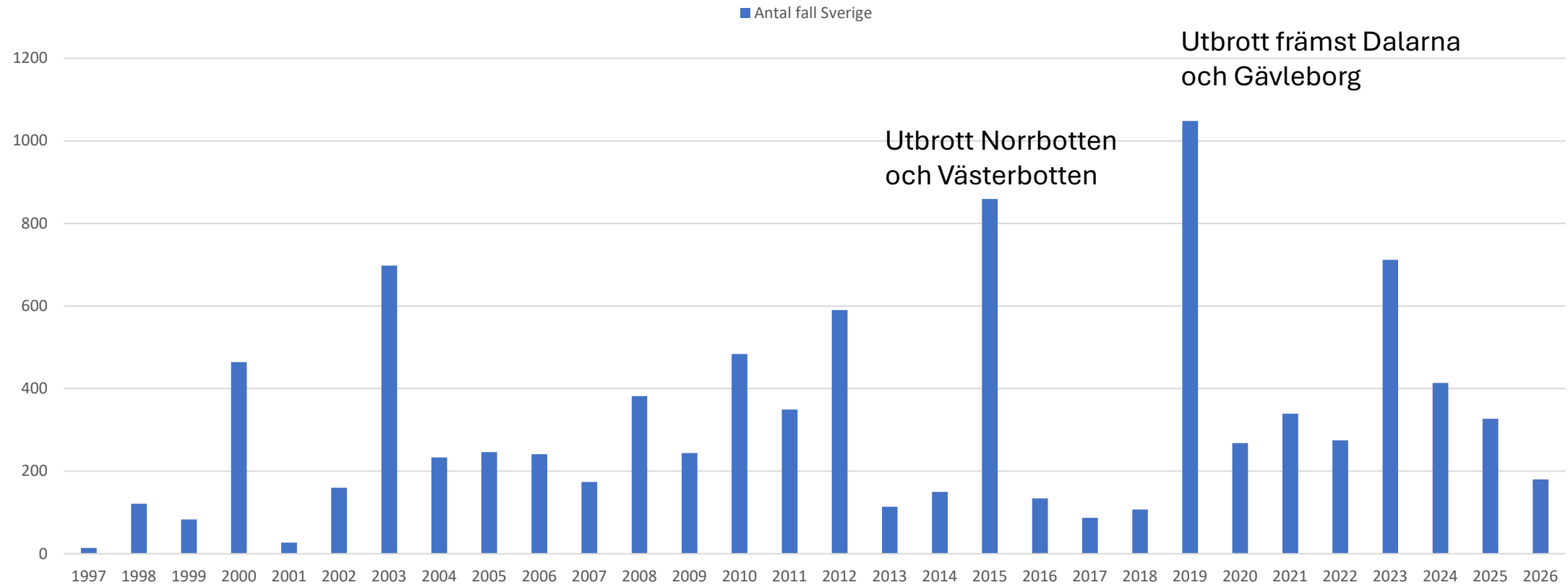
- **Insektsbett** (vanligen myggbett)
- **Direktkontakt** med **smittat djur**
- (bakterier i urin, sekret)
- **Inhalation** av förorenat damm
 - T.ex gräsklippning
 - Laboratoriesmitta
- **Intag** av infekterat vatten

Smittar ej mellan människor

Antal fall av harpest i Sverige

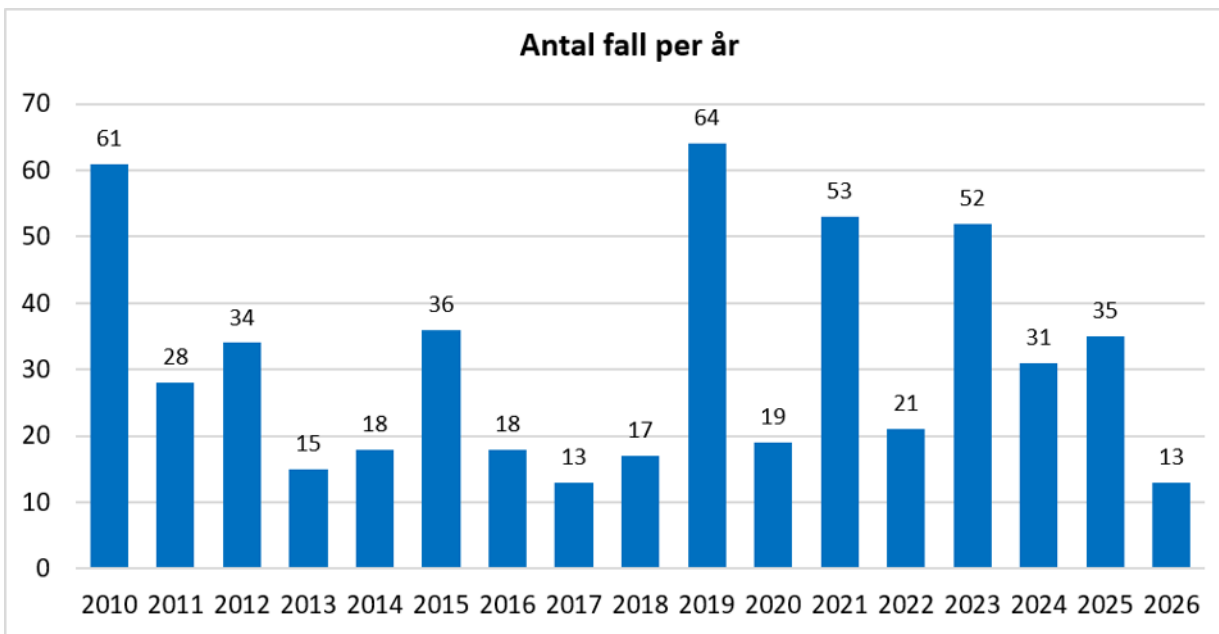
Antal fall av harpest i Sverige 1997- aug 2026

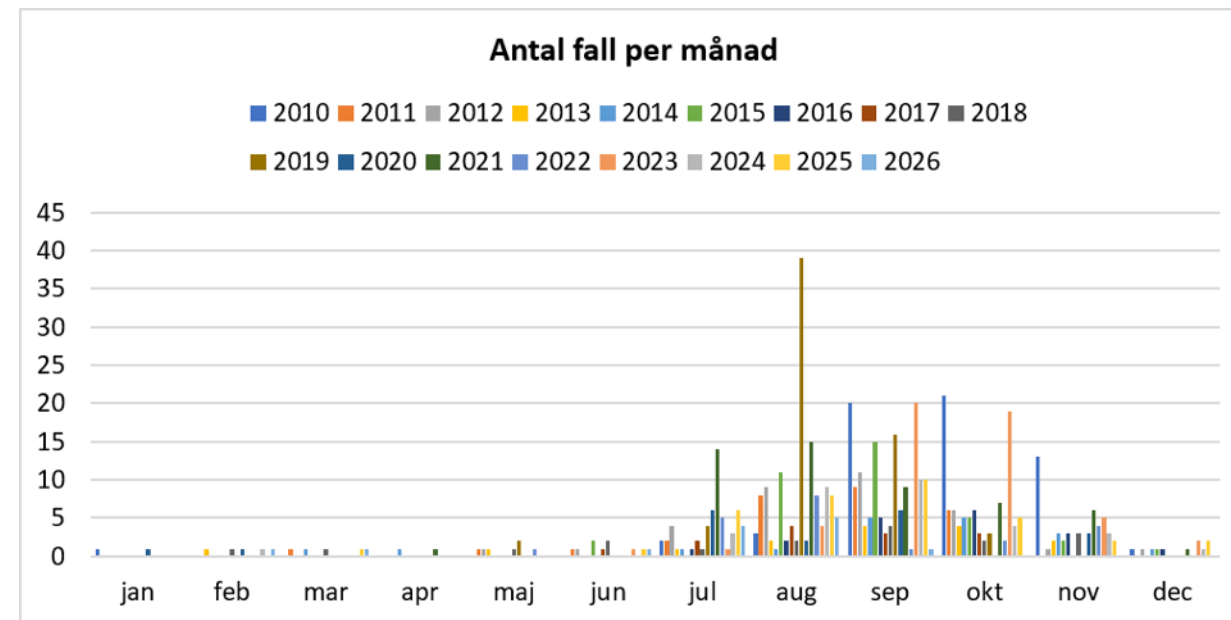
Harpest i region Stockholm

- En säsongssjukdom

Antal fall per år

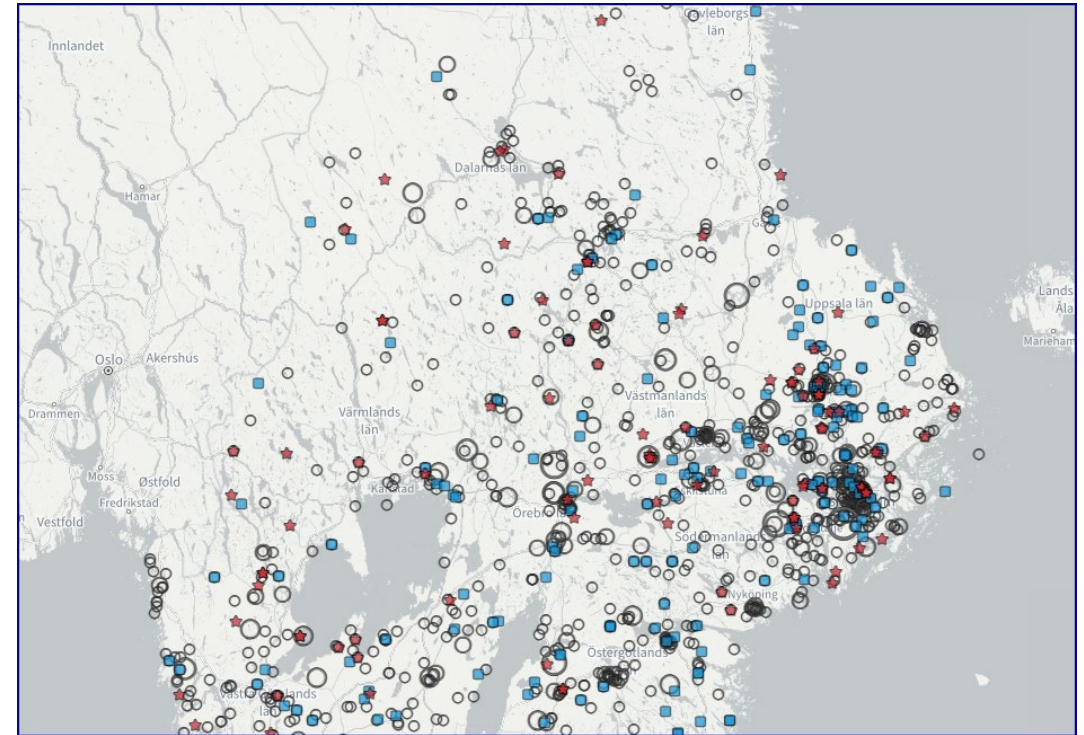

Antal fall per månad

Tularemi hos harar

- Tularemi påvisas har påvisats harar i hela Stockholms län
- [Harpest – smittläge med karta – SVA](#)
- **Harpest hos patienter har rapporterats från större delen av länet**

Inskickade döda harar
Röd prick = positivt fall
Blå prick = negativ

Kliniska symtom – beroende på smittväg

Ulceroglandulär tularemi
dominerar i Sverige

70-90 % av fallen – studie publ. 2024

Clinical Infectious Diseases

MAJOR ARTICLE

 IDSA
Infectious Diseases Society of America

 hivma
hiv medicine association

 OXFORD

Targeting Tularemia: Clinical, Laboratory, and Treatment
Outcomes From an 11-year Retrospective Observational
Cohort in Northern Sweden

Martin Plymouth,^{1,2,3} Robert Lundqvist,^{3,4} Anders Nystedt,⁴ Anders Sjöstedt,^{5,6} and Tomas N. Gustafsson^{1,6}

Ulceroglandulär tularemi

Inkubationstid 3-10 dagar

Symtom

- Hög feber, muskelvärk, allmänsymtom, huvudvärk
- Svart sårskorpa på bettplatsen (eschar)
- Svullen ömmande regional lymfkörtel

Antibiotika: Ciprofloxacin el doxycyklin
(svarar ej på betalaktam-ab)

Diagnostik

Anamnes!

Gnagarkontakt? Klippt gräs, jagat, hanterat döda djur, egen brunn? Varit i riskområde, vistats nära vattendrag?

Provtagning:

- **Serologi** (ELISA, IgG, IgM) positiv efter ca 2 v. IgM kan kvarstå länge.
- **PCR på sår** (BAL, lymfkörtel mm)
- **Obs!** ange misstanke om Harpest på remissen! Risk laboratoriesmitta

www.karolinska.se/provtagningsanvisningar

Anmälan av Harpest

– ange smittort så noggrant som möjligt!

The screenshot shows the 'Vårdgivarguiden' (Healthcare Provider Guide) website for Region Stockholm. The navigation bar includes 'Administration', 'Avtal', 'It-stöd', 'Kunskapsstöd' (selected), and 'Utveckling'. Under 'Kunskapsstöd', there are links for 'Hjälpmedelsguiden', 'Hälsofrämjande arbete' (selected), 'Kunskapsstyrning', 'Smittskydd', and 'Vårdhygien'. The 'Smittskydd' section is further divided into 'Sjukdomar A-Ö', 'Ämnesområden', 'Anmälan' (selected), 'Utbildningar', and 'Om Smittskydd Stockholm'. The breadcrumb trail is 'Start > Kunskapsstöd > Smittskydd > Sjukdomar A-Ö > Harpest'. The main heading is 'Harpest (tularemia)', followed by the text 'Anmälningspliktig sjukdom.' and 'Behandlande läkares ansvar'. A list of five points provides instructions for reporting: 1. Medicinskt omhändertagande, 2. Förhållningsregler, 3. Smittspårning, 4. Anmälan, and 5. Kostnadsfrihet. A sidebar on the right lists links: 'Hitta på sidan', 'Harpest (tularemia)', 'Behandlande läkares ansvar', 'Om sjukdomen', 'Smittskyddsblad', 'Klinisk smittskyddsanmälan / Sminet', 'Diagnostik', 'Statistik', 'Fördjupning', and 'Kontakt'. The footer includes 'Om sjukdomen' and a partial sentence about transmission.

Region Stockholm Vårdgivarguiden

Administration Avtal It-stöd **Kunskapsstöd** Utveckling

Hjälpmedelsguiden Hälsofrämjande arbete Kunskapsstyrning Smittskydd Vårdhygien

Sjukdomar A-Ö Ämnesområden Anmälan Utbildningar Om Smittskydd Stockholm

Start > Kunskapsstöd > Smittskydd > Sjukdomar A-Ö > Harpest

Harpest (tularemia)

Anmälningspliktig sjukdom.

Behandlande läkares ansvar

- Medicinskt omhändertagande:** Ge patienten information om harpest, inklusive hur det smittar och eventuellt behandling – se smittskyddsblad för läkare.
- Förhållningsregler:** Inga specifika förhållningsregler finns.
- Smittspårning:** Innebär att ange sannolik smittort så noga som möjligt.
- Anmälan:** Klinisk smittskyddsanmälan ska göras i Sminet. Ange smittort så noggrant som möjligt.
- Kostnadsfrihet:** Ingen kostnadsfrihet då sjukdomen inte är allmänfarlig.

Om sjukdomen

Harpest smittar vanligen via mvgg- eller fästingbett eller via direktkontakt med smittat

Hitta på sidan

- ◀ Harpest (tularemia)
- Behandlande läkares ansvar
- Om sjukdomen
- Smittskyddsblad
- Klinisk smittskyddsanmälan / Sminet
- Diagnostik
- Statistik
- Fördjupning
- Kontakt

Sorkfeber (Nefropatia epidemica)

- Puumalavirus (Hantavirus)
- Inkubationstid 2-6 veckor

Smittväg: inhalation av kontaminerat damm. Ingen smitta mellan människor

Symtom

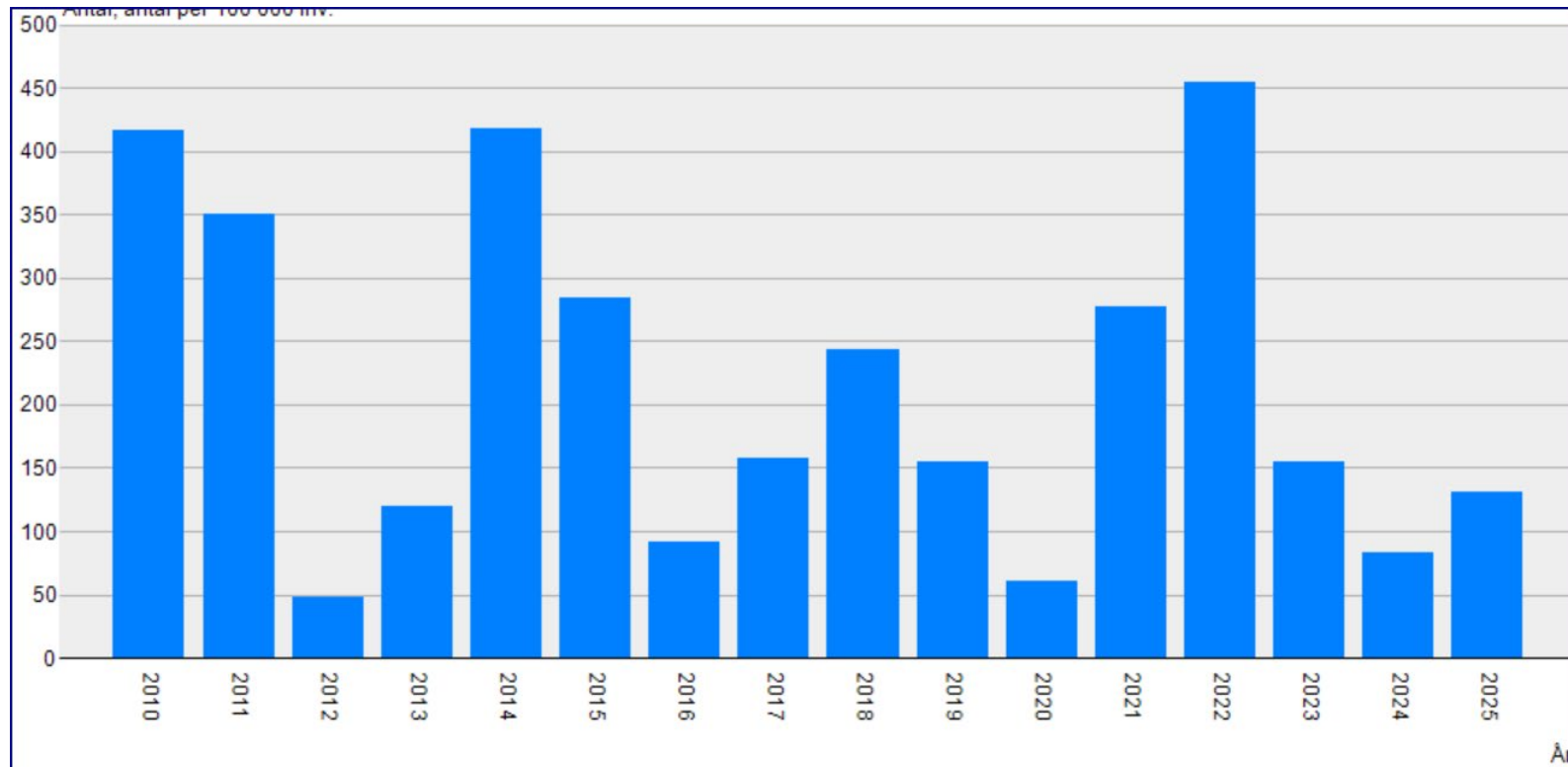
- Feber, ryggvärk, hv, muskelvärk, buksmärta, dimsyn
- Hematuri
- Njurpåverkan
- Låga trombocyter

Diagnos: Blodprov Serologi & PCR till Folkhälsomyndigheten

Behandling Symtomlindrande

Sorkfeber i Sverige – antal fall/år och utbredning

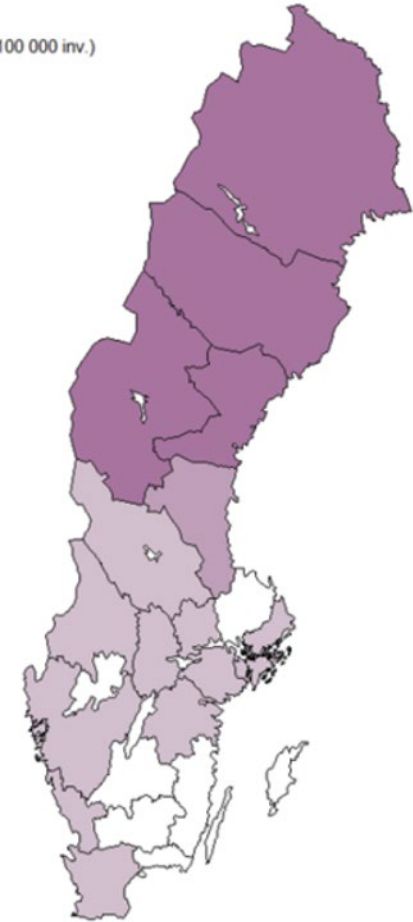
Källa: Folkhälsomyndigheten

Figur 3c. Incidens av sorkfeber per region i Sverige år 2025.

Incidens (fall per 100 000 inv.)

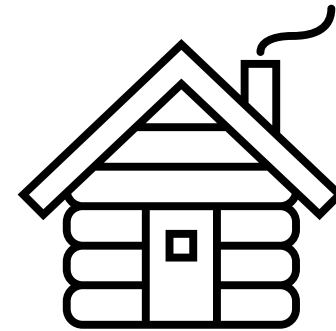
- 0
- 0,1-0,9
- 1-4,9
- 5-22,9
- ≥23

[Sorkfeber ålder efter År. Totalt, Antal rapporterade fall, Totalt.. Folkhälsodata](#)

Sorkfeber – smittspridning & profylax

- Inandning av damm som förorenats av sorkars urin/avföring
- Direktkontakt
- ”Har du städat ut en vedbod eller sommarstuga (i norra Sverige)”?

Sorkfeber – profylax

[Sjukdomsinformation om sorkfeber — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se)

- Undvik direktkontakt med gnagare.
- Undvik inandning av damm som kan vara förorenat av sorkens utsöndringar.
- När du städar bör du inte dammsuga eller torrsopa.

FFP3

Spreja i stället med disk- eller desinfektionsmedel och gör sedan rent med en blöt engångstrasa. Använd handskar och tvätta händerna noggrant efteråt med tvål eller desinfektionsmedel.

- Använd **handskar vid hantering av avföring, döda sorkar** eller föremål där sorkar ofta befinner sig, till exempel ved.
- För extra säkerhet kan **andningsskydd** användas

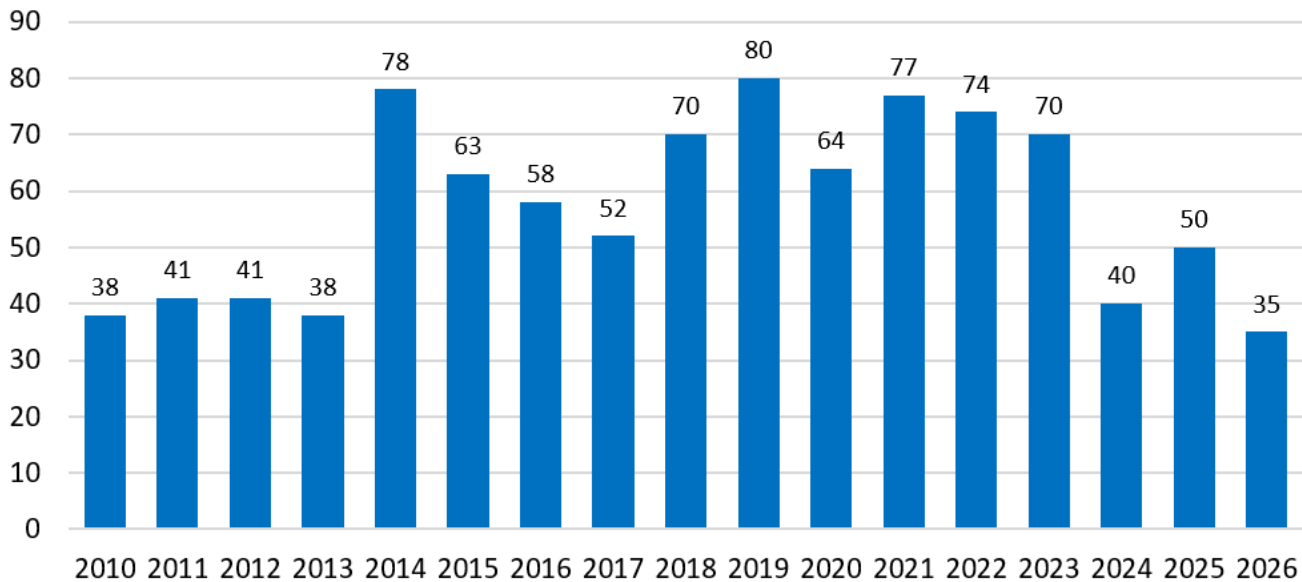
Malaria

- Blodprotozoo
- 5 varianter kan smitta människa
- Plasmodium falciparum allvarligast
- Inkubationstid upp till 3 månader
- INFLUENSA-liknande symtom
- Även diarré, illamående
- Kan snabbt utvecklas till allvarlig malaria
(cerebral malaria, njursvikt, anemi, lungödem)

Malaria-fall i region Stockholm

[Malaria - helårsstatistik.pdf](#) | [Vårdgivarguiden](#)

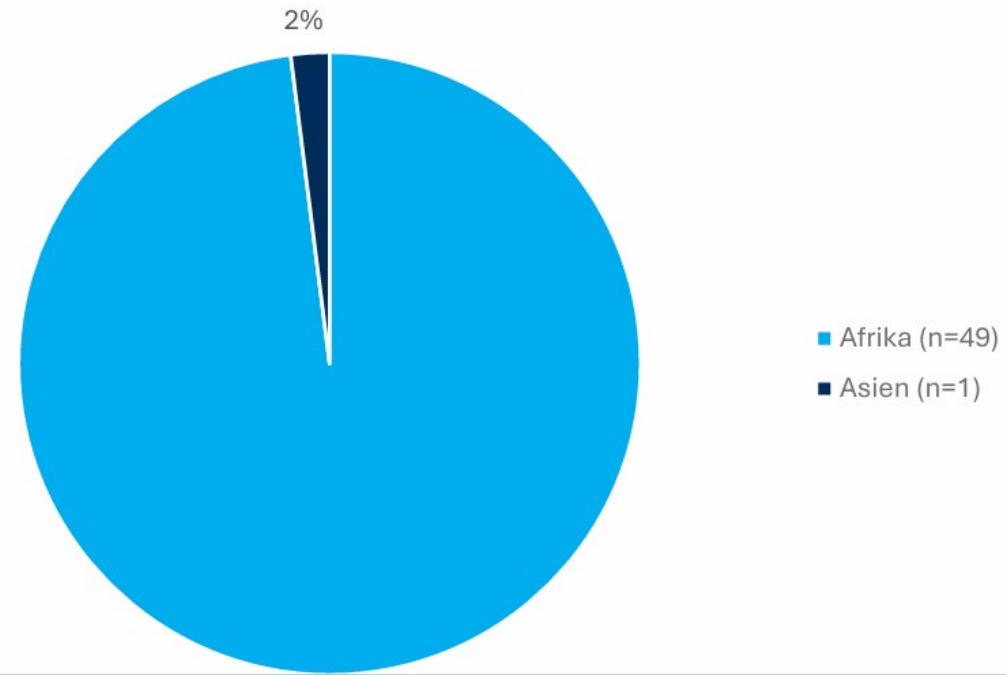
Antal fall per år

Sammanställning: Joanna Nederby-Öhd

De flesta har smittats i Afriks söder om Sahara

3. Smittregion för anmälda fall av malaria i Stockholms län 2025 (n=50)

Feber efter utlandsvistelse

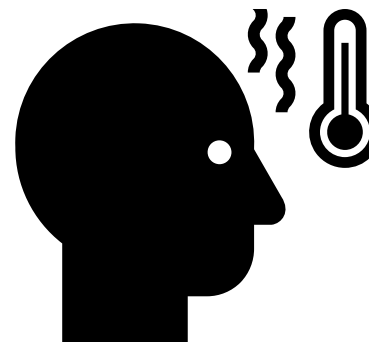

- **Med utslag – eller varit i Ebola-område?**
Isolera!
- Mässling, malaria, Dengue, tyfoidfeber??

Kontakta omedelbart

Infektionsjour / barnjour !

**- och Smittskydd Sthlm om
mässling/ebolamisstänke**

Reseråd

Särskilda riskgrupper: VFR (Visiting friends and relatives); kroniska sjukdomar, barn, äldre, immunsupprimerade

Rekommendera besök på vaccinationsmottagning

- **Myggskydd**
- **Malariaprofylax:** till både barn och vuxna – ”gammal immunitet” räcker inte efter några år i Sverige

Vaccinationer

- Hepatit A-vaccin
- Mässlingvaccin?

Allmänna råd

Take home message

- **ANAMNES** – fråga efter (ovanlig) exponering
- **Anmälan med fokus på misstänkt smittväg och smittort så noggrant som möjligt**
- Kan andra ha smittats vid samma tillfälle?
- **Fråga om utlandsvistelse senaste 3 månaderna**
- Konsultera infektionsbakjour vid misstanke om ”tropisk feber” eller mässling
- Smittskydd Stockholm bistår gärna med råd!

Ring oss gärna vid frågor!

- **Smittskydd Stockholm**

Telefon 08-12314300 (växel)

- Jourtid kan smittskyddsläkare nås via växeln

(kopplad till Karolinska sjukhusets växel nattetid)

Kontakt

Fredrik Lindström | Smittskyddssjuksköterska
fredrik.g.lindstrom@regionstockholm.se | 08-123 143 30

Anna Dahlberg | Smittskyddssjuksköterska
anna.m.dahlberg@regionstockholm.se | 08-123 143 19

Kim O'Carroll | Smittskyddssjuksköterska
kim.ocarroll@regionstockholm.se | 08-123 143 06

Joanna Nederby Öhd | Epidemiolog
joanna.nederby-ohd@regionstockholm.se | 08-123 143 17

Charlotta Rydgård | Biträdande smittskyddsläkare
charlotta.rydgard@regionstockholm.se | 08-123 143 39